

L.van Noort

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BLOEMBOLLENTEELT IN DE
PROVINCIES NOORD- EN ZUID-HOLLAND OVER 1974

MEDEDELINGEN No. 145

Juni 1976

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 124 Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies Noord- en Zuid-Holland over 1973
- No. 130 Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf oogstjaar 1973/1974
- No. 133 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 135 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeeit onder glas in Nederland over 1974
- No. 136 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 137 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg over 1974/1975
- No. 140 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1974/75
- No. 143 Rentabiliteit en financiering van de champignonteeit in Nederland over 1974

INHOUD

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De werkwijze	6
1.4 De geografische verdeling van de onderzochte bedrijven	6
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1 Het grondgebruik	7
2.2 De arbeidsbezetting	8
2.3 De bedrijfsresultaten	8
2.3.1 Per bedrijf	8
2.3.2 Per hectare bloembollenteelt	10
2.3.3 Van "grotere" en "kleinere" bedrijven	12
2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	12
2.5 Vergelijking met het voorafgaande jaar	13
2.6 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	14
2.7 De spreiding van het inkomen en de besparing	16
3. DE FINANCIERING	18
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	18
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	19
3.3 De balans	21
3.3.1 Activa	21
3.3.2 Passiva	22
3.4 De toename van het eigen vermogen	23
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974	23
3.6 Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn	25
3.7 De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus betalingsverplichtingen op korte termijn in procenten van de kosten	25
3.8 Bedrijven met een gunstige, matige of ongunstige financiële positie	26
BIJLAGEN	
1 Grondgebruik over 1974	33
2 Arbeidsbezetting in manjaren over 1974	34
3 Bedrijfsresultaten over 1974	35

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN (vervolg)

4	Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	36
5	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974	37
6	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de onder- nemer, het ondernemersinkomen en het totaal- inkomen	38
7	Spreiding van de besparing	39
8	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking	40
9	Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende en liquide middelen	41
10	Balans per 31 december 1974	42
11	Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1974	43
12	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974	44
13	Liquide en vlottende middelen en betalings- verplichtingen op korte termijn per 31 december 1974	45
14	Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus betalingsverplichtingen op korte termijn in procenten van de kosten	46
15	Algemene toelichting	47

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek is op een a-selecte steekproef gebaseerd en omvat alleen bedrijven die aan meer dan één man emplooi verlenen¹⁾ en die niet met andere takken van bedrijf of beroep zijn gemengd. Niet in het onderzoek zijn opgenomen de bedrijven die naast de teelt van bloembollen ook handel hierin bedrijven.

De bloembollenbedrijven in de diverse gebieden zijn gemiddeld met de hierna volgende steekproefpercentages in het onderzoek vertegenwoordigd:

	Steekproef van:	Aantal bedrijven	Steekproef percentage (gemiddeld)
Bloembollenstreek	1969	24	5,7
Kleigronden van Noord-Holland	1971	35	15,8
De Noord	1972	18	3,1
Totaal		<u>77</u>	

In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker in de steekproef opgenomen dan de "kleinere". Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

1) Bij de bedrijven van de steekproef 1972 is deze grens bij 60 sbe gelegd. Sbe (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de productie-omvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op resp. leningen o/g en ledenrekeningen van Coöperaties. Onder de opbrengsten is de bruto-omzet van de produkten opgenomen. De verkoopkosten zijn in de afleveringskosten begrepen. Aanvullende gegevens die voor het vaststellen van de bedrijfseconomische kosten en opbrengsten noodzakelijk waren, zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 15.

1.4 De geografische verdeling van de onderzochte bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 77 bedrijven met meer dan 60% bloembollen 1) in het teeltplan opgenomen. De geografische verdeling van deze bedrijven is als volgt.

	Aantal bedrijven
Bedrijven op zandgronden van Noord- en Zuid-Holland	42
waarvan bedrijven gelegen in de Zuid(Bloembollenstreek)	(24)
waarvan bedrijven gelegen in de Noord	(18)
Bedrijven op kleigronden in Noord-Holland	35
Alle bedrijven	77

1) op basis van sbe

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik

In bijlage 1 is een beeld gegeven van het grondgebruik gemiddeld per bedrijf.

De gemiddelde met bloembollen beteelde oppervlakte was 389 are. Op de zandgronden van de Zuid en de Noord was deze oppervlakte 287 are resp. 462 are en op de kleigronden van Noord-Holland 397 are.

Uit tabel 2.1 blijkt dat op de kleigronden van Noord-Holland de teelten van tulpen, irissen en lelies domineren en in de Zuid naast de tulpen (50%) de hyacinten en narcissen relatief het sterkst zijn vertegenwoordigd.

Tabel 2.1 Het grondgebruik (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid de Noord	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Gem.oppervlakte					
bloembollen 1) in are	389	386	287	462	397
waarvan:	%	%	%	%	%
hyacinten	6	8	14	5	-
tulpen	45	40	50	36	63
narcissen	19	24	26	22	-
krokussen	7	8	2	12	2
irissen	7	6	-	8	15
lelies	5	3	-	4	13
gladiolen	2	2	2	2	3
overige bloembollen	9	9	6	11	4
	100	100	100	100	100

1) Inclusief contractteelt voor derden

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting (zie ook bijlage 2) was op het gemiddelde bloembollenbedrijf 2,91 manjaar. Deze gemiddelde bezetting bestond voor 1,77 manjaar uit arbeid van ondernemers en gezinsleden en voor 1,14 manjaar uit arbeid van vreemd personeel.

Het aandeel van het vreemde personeel in de totale arbeidsbezetting bedroeg voor de bedrijven op de zandgronden van Noord- en Zuid-Holland 37% en voor die op de kleigronden van Noord-Holland 46%.

32% van de werkzaamheden van het vreemde personeel zijn uitgevoerd door werknemers met een vast dienstverband (bij de snijbloementeel 82%).

Tabel 2.2 De arbeidsbezetting in manjaren (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid	de Noord	kleigr. van Noord Holland
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Arbeidsbezetting in manjaren	2,91	2,76	2,60	2,89	3,57
waarvan arbeid door ondernemers en gezinsleden	61%	63%	66%	61%	54%
waarvan arbeid door vreemd personeel	39%	37%	34%	39%	46%

2.3 De bedrijfsresultaten

2.3.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten.

Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf waren de bedrijfseconomische kosten f 12.000,- hoger dan de opbrengsten. Dit betekent een verlies (negatief ondernemersoverschot) van -9% van de kosten (in 1973 werd een positief ondernemersoverschot van 1% van de kosten behaald). Voor de bedrijven op de zandgronden was dit overschot -8% van de kosten, voor de bedrijven op de kleigronden -13%. De bedrijven op de zandgronden in de Noord (ondernemersoverschot -5% van de kosten) waren gemiddeld minder verliesgevend dan die van de Zuid (ondernemersoverschot - 11% van de kosten).

Tabel 2.3 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid	de Noord	kleigr. van Noord Holland
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Oppervl.bloembol- len in are 1)	389	386	287	462	397
Opbrengsten					
Bloembollen 2)	102.490	102.350	87.260	113.880	103.150
Bloemen	10.510	11.800	24.610	2.010	4.760
Overige opbrengsten	14.010	13.610	8.640	17.410	15.760
Totaal	127.010	127.760	120.510	133.300	123.670
Kosten					
Arbeidskosten	55.160	53.600	56.120	51.680	62.080
Rente en afschr.	34.160	35.330	28.240	40.750	28.970
Overige kosten	49.690	49.520	51.110	48.290	50.480
Totaal	139.010	138.450	135.470	140.720	141.530
Ondernemersoversch.	-12.000	-10.690	-14.960	- 7.420	-17.860
Idem in % v.d.kosten	- 9	- 8	- 11	- 5	- 13
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:					
per ondernemer	16.290	16.740	14.770	18.620	14.360
mediaan	14.640	14.630	11.650	14.820	14.930

1) Inclusief contractteelt

2) Inclusief aanwas

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 16.290,- per ondernemer. Bij de berekening van o.a. de arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het voorkomen dat extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden; het gevolg is dat het aantal ondernemers met een arbeidsopbrengst onder het gemiddelde groter is dan het aantal boven het gemiddelde. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) van ondernemers gegeven.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Uit tabel 2.3 blijkt dat de gemiddelde cijfers per ondernemer voor de bedrijven op de zandgronden hoger en voor de bedrijven op de kleigronden vrijwel gelijk zijn aan de desbetreffende gemiddelden van de "mediane groep" van ondernemers.

2.3.2 Per hectare bloembollenteelt

In tabel 2.4 zijn de belangrijkste kosten en opbrengsten per hectare bloembollenteelt tot uitdrukking gebracht. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alle kosten en opbrengsten zijn toegerekend aan de bloembollenteelt.

De verschillen in kosten en opbrengsten per hectare tussen de onderscheiden gebieden zijn groot. Vooral de arbeidskosten lopen sterk uiteen; deze waren voor de bedrijven van de kleigronden f 15.600,- voor de bedrijven van de Zuid en de Noord resp. f 19.600,- en f 11.200,- per hectare.

De verschillen in de kosten tussen de gebieden zijn o.a. veroorzaakt door verschillen in teelten (bloemen), in teeltwijze en de mate waarin de werkzaamheden zijn gemechaniseerd.

Hoewel op de bedrijven in de Noord de opbrengsten per hectare lager waren dan in de andere gebieden, werd hier - dank zij relatief lage kosten per hectare - het kleinste verlies geleden.

Tabel 2.4 De bedrijfsresultaten per hectare bloembollenteelt

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	kleigr. van Noord Holland	
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Oppervl. bloembollen in are 1)	389	386	287	462	397
	per ha	per ha	per ha	per ha	per ha
Geïnvesteed verm. per 1 jan. 1974	101.000	106.000	122.000	99.000	79.000
Arb. bezett. in manj.	0,75	0,72	0,91	0,63	0,90
Opbrengsten					
Bloembollen 2)	26.300	26.500	30.400	24.700	26.000
Bloemen	2.700	3.100	8.600	400	1.200
Overige opbrengsten	3.600	3.500	3.000	3.800	4.000
Totaal	32.600	33.100	42.000	28.900	31.100
Kosten					
Arbeidskosten	14.200	13.900	19.600	11.200	15.600
Rente en afschr.	8.800	9.200	9.800	8.800	7.300
Overige kosten	12.700	12.800	17.800	10.500	12.700
Totaal	35.700	35.900	47.200	30.500	35.600
Ondernemersoversch.	-3.100	-2.800	-5.200	-1.600	-4.500
Idem in % v.d. kosten	- 9	- 8	- 11	- 5	- 13

1) Inclusief contractteelt

2) Inclusief aanwas

Tabel 2.5 De bedrijfsresultaten van "grotere" en "kleinere" bedrijven

	Zandgronden van Noord- en Zuid-Holland		Kleigronden van Noord-Holland	
	"grotere" bedrijven 200 sbe en meer	"kleinere" bedrijven tot 200 sbe	"grotere" bedrijven 200 sbe en meer	"kleinere" bedrijven tot 200 sbe
Aantal bedrijven	22 1)	20 2)	21	14
	gemiddeld per bedrijf		gemiddeld per bedrijf	
Oppervlakte bloem- bollen in are 3)	636	205	606	205
Waarvan:				
Hyacinten	10%	2%	-%	-%
Tulpen	40%	43%	62%	65%
Narcissen	23%	24%	-%	-%
Irissen	6%	5%	16%	13%
Lelies	3%	1%	13%	14%
Overige bollen	18%	25%	9%	8%
Arbeidsbezetting (manjaren)	4,07	1,82	5,24	2,04
Geïnv.vermogen per 1-1-1974	649.000	236.000	458.000	177.000
	per ha bloembollenteelt 3)		per ha bloembollenteelt 3)	
Kosten				
Arbeidskosten	11.680	18.820	14.580	18.480
Rente en afschr.	8.980	9.520	7.150	7.680
Overige kosten	11.940	14.780	12.540	13.170
Totale kosten	32.600	43.120	34.270	39.330
Opbrengsten				
Bloemb.(incl.aanw.)	26.490	26.500	26.000	25.880
Bloemen	1.930	5.600	1.600	120
Overige opbrengsten	3.190	4.260	3.800	4.420
Totale opbrengsten	31.610	36.360	31.400	30.420
Ondernemersoverschot	- 990	-6.760	-2.870	-8.910
Idem in % v.d.kosten	- 3	- 16	- 8	- 23

1) waarvan 13 bedrijven gelegen in de Noord

2) waarvan 5 bedrijven gelegen in de Noord

3) inclusief contractteelt voor derden

2.3.3 Van "grotere" en "kleinere" bedrijven

In tabel 2.5 zijn de bedrijven op de zandgronden en de kleigronden op basis van sbe onderscheiden in "grotere" en "kleinere" bedrijven.

De opbrengsten van bloembollen (incl.aanwas) zijn zowel voor de "grotere" als de "kleinere" bedrijven ca f 26.000,- per hectare. De kosten per ha waren daarentegen op de kleinere bedrijven aanzienlijk hoger dan op de grotere bedrijven, vooral als gevolg van hogere arbeidskosten (tabel 2.5).

2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

In bijlage 4 is de spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten opgenomen.

De spreiding van de rentabiliteit is groot; het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 74% het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 33% van de kosten. Van het totaal aantal bedrijven was 16% winstgevend (in 1973 46%), had 50% een tekort van 0 - 20% van de kosten en 34% een tekort van meer dan 20% van de kosten.

In tabel 2.6 is voor elke groep het aandeel in de produktiewaarde tot uitdrukking gebracht. Het blijkt dat de bedrijven op de zandgronden (82% van de bedrijven) 81% van de totale produktiewaarde van alle bedrijven voor hun rekening namen.

Tabel 2.6 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal bedr.in %	100	82	36	46	18
Produktiewaarde in %	100	81	35	46	19
Perc.winstgevende bedrijven	16	17	23	12	15
Proc.aandeel in de produktiewaarde v.d. winstgevende bedr.	34	36	40	32	29

2.5 Vergelijking met het voorafgaande jaar

In tabel 2.7 zijn de uitkomsten over 1974 vergeleken met die van 1973. De vergelijking heeft betrekking op 77 bedrijven die zowel in 1974 als in 1973 aan het onderzoek hebben deelgenomen.

De gemiddelde oppervlakte bloembollen per bedrijf is toegenomen van 374 are in 1973 tot 389 are in 1974, dat is een stijging van 4%. De kosten en opbrengsten namen toe met resp. 17,5% en 5,7%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (w.v.door wijziging loonniveau + 4,8%)	+ 4,5%
Afschrijvingskosten	+ 1,3%
Rentekosten (w.v.door wijziging rentetarief 1) + 2,6%)	+ 4,2%
Afleveringskosten 2)	+ 3,3%
Overige kosten	+ 4,2%
	+ 17,5%

Doordat de opbrengsten slechts (per saldo) met 5,7% zijn gestegen daalde het ondernemersoverschot met 11% van de kosten. De 5,7% opbrengstenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Bloembollen (incl. aanwas)	- 2,2%
Bloemen	+ 2,7%
Groente	+ 0,9%
Overige opbrengsten (w.v. door toeneming veldinventaris + 5,5%)	+ 4,3%
	+ 5,7%

De kosten en opbrengsten zijn mede gestegen door een geringe uitbreiding. De stijging van de kosten en opbrengsten per eenheid van oppervlakte was resp. 13% en 2%.

-
- 1) Met ingang van het boekjaar 1974 is het rentetarief voor de stijgende duurzame produktiemiddelen, de bloembollenkraam en de behoefte aan vlottende middelen op 8½% en voor de grond op 3½% vastgesteld, (rentevoet in 1973 was resp. 7% en 3½%).
 - 2) De stijging van de afleveringskosten is voor een groot deel veroorzaakt door de hogere percentages t.b.v. het surplusfonds.

Tabel 2.7 Bedrijfsresultaten 1) over 1974 in vergelijking met die over 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	1973	1974
Aantal bedrijven	77	77
Oppervlakte bloembollenkraam 2)	374 are	389 are
Arbeidsbezetting	2,93 manj.	2,91 manj.
Kosten		
Arbeidskosten	49.860	55.160
Rentekosten	17.500	22.470
Afschrijvingen	10.090	11.690
Afleveringskosten	8.660	12.540
Overige kosten	32.170	37.150
Totale kosten	118.280	139.010
Opbrengsten		
Bloembollen (incl.aanwas)	105.120	102.490
Overige tuinbouwprodukten	9.010	13.300
Overige opbrengsten	6.030	11.220
Totale opbrengsten	120.160	127.010
Ondernemersoverschot	1.880	-12.000
Idem in % van de kosten	2	- 9

- 1) Van 77 bedrijven die zowel in 1973 als in 1974 aan het onderzoek deelnamen.
- 2) Inclusief contractteelt voor derden.

2.6 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen, de gezinsbesteding en van de besparing gemiddeld per ondernemer, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg in 1974 gemiddeld f 16.290,- (dit is 71% van het CAO-loon - incl. het werkgevers-aandeel in de sociale lasten - van een werknemer van 22 jaar of ouder werkzaam in de bloembollenteelt; in 1973 114%).

Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente en de inkomstentoeslag - bedroeg f 28.280,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - bedroeg gemiddeld f 33.640,- per ondernemer.

Het inkomen uit andere bronnen - gemiddeld f 5.070,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen uit andere bronnen.

Het totaalinkomen (zowel uit bedrijf als uit andere bronnen) bedroeg gemiddeld f 38.710,- per ondernemer. De gezinsbesteding lag gemiddeld op een niveau van f 33.420,- 1). Dit heeft tot een besparing geleid van f 5.290,- per ondernemer, dat is 14% van het totaalinkomen. De besparing bedroeg voor de bedrijven op de zandgronden f 6.710,-; de bedrijven op de kleigronden hadden gemiddeld een ontsparing van f 690,- per ondernemer, dat is resp. 17% en -2% van de kosten.

Tabel 2.8 De arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen, het gezinsinkomen, het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondernemers	111	60	39	21	51
Arbeidsopbrengst	16.290	16.740	14.770	18.620	14.360
Ondernemersinkomen	28.280	29.130	24.970	33.100	24.690
Gezinsinkomen	33.640	34.690	27.460	41.590	29.230
Totaalinkomen	38.710	39.430	31.240	47.250	35.680
Af: gezinsbesteding	33.420	32.720	27.020	38.160	36.370
Besparing	5.290	6.710	4.220	9.090	- 690
Idem in % van het totaalinkomen	14	17	14	19	- 2

Ter vergelijking zijn in tabel 2.9 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

- 1) Onder de gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen en premie volksverzekeringen.

Tabel 2.9 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974
(gemiddeld per ondernemer)

	Aant. bedr.	Aantal onder- nemers	Totaal inko- men	Gezins- beste- ding	Bespa- ring	Besparing in % van tot.ink.
Glasgroente in Nederl.	111	143	48.010	36.430	11.580	24
Snijbloemen in Nederl.	97	132	51.360	41.660	9.700	19
Potplanten in Nederl.	29	46	49.410	38.900	10.510	21
Groenteteelt open grond 1)	37	42	34.080	33.130	950	3
Boomkwekerij in Boskoop en omstreken	37	49	43.200	36.500	6.700	16
Champignonbedrijven in Nederland	30	38	31.310	32.130	- 820	- 3
Bloembollenteelt in Noord- en Zuid-Holland	77	111	38.710	33.420	5.290	14

1) in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg.

2.7 De spreiding van het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6.

Het blijkt (zie ook tabel 2.10) dat 83% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had (in 1973 94%), die voor 49% van deze ondernemers hoger was dan f 15.000,- en voor 16% hoger dan f 25.000,-.

Het totaalinkomen - de arbeidsopbrengst van de ondernemer, vermeerderd met alle inkomensbestanddelen uit bedrijf en het inkomen uit andere bronnen - bedroeg gemiddeld f 38.710,- per ondernemer; 87% van de ondernemers had een inkomen hoger dan f 15.000,-, 64% hoger dan f 25.000,- en 26% hoger dan f 40.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Het blijkt dat 54% van de ondernemers heeft gespaard. 26% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 6% groter dan f 40.000,-.

Tabel 2.10 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Arbeidsopbrengst van de ondernemer	Ondernemers inkomen	Totaal inkomen
Aantal bedrijven	77	77	77
Aantal ondernemers	111	111	111
	%	%	%
Negatief	17	5	3
f 0,- - f 5.000,-	6	1	1
" 5.000,- - " 15.000,-	28	20	9
" 15.000,- - " 25.000,-	33	36	23
" 25.000,- - " 40.000,-	9	22	38
" 40.000,- - " 60.000,-	2	11	12
" 60.000,- - " 90.000,-	4	1	9
meer dan " 90.000,-	1	4	5
	100	100	100

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf) zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,33 per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

Het eigen vermogen is toegenomen met f 9.850,- a.g.v. besparing, f 7.050,- per bedrijf, alsmede door het positieve saldo van de overige mutaties in het eigen vermogen (f 2.800,-). Laatstgenoemd saldo is de resultante van de volgende mutaties:

Boekwinst bij verkoop van duurzame produktiemiddelen	f 2.260,-
Investeringssubsidies	" 280,-
Erfenissen en/of schenkingen	" 310,-
Uitkering van levensverzekeringen	" 30,-
Koersverlies op effecten	- " 80,-
	<u>f 2.800,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen en de bloembollenkraam bedroeg f 11.690,-; te zamen met de toeneming van het eigen vermogen (f 9.850,-), was het totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen derhalve f 21.540,-. De bedrijven op de zandgronden hadden gemiddeld f 23.720,- aan eigen financieringsmiddelen; de bedrijven op de kleigronden f 11.860,-.

Het vreemde vermogen nam toe met f 24.910,- per bedrijf (waarvan op korte termijn f 1.210,-), zodat in totaal f 46.450,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

Tabel 3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondern.gem. per bedrijf	1,33	1,32	1,49	1,19	1,40
Besparing	7.050	8.850	6.270	10.820	- 960
Overige mutaties in het eigen vermogen	2.800	2.910	6.340	290	2.330
Totale mutaties in het eigen vermogen	9.850	11.760	12.610	11.110	1.370
Afschrijvingen	11.690	11.960	9.120	14.130	10.490
Totaal eigen financ. middelen	21.540	23.720	21.730	25.240	11.860
Mutaties vreemd ver- mogen op korte term.	1.210	930	1.610	420	2.410
Mutaties vreemd ver- mogen op lange term.	23.700	25.070	7.320	38.620	17.630
Totaal aan financ. middelen	46.450	49.720	30.660	64.280	31.900

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

De aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen is uitvoerig opgenomen in bijlage 9.

Van de totaal beschikbaar gekomen financieringsmiddelen, f 46.450,- per bedrijf, werd in 1974 f 37.490,- in duurzame produktiemiddelen geïnvesteerd 1) (in 1973 f 22.320,-) waarvan f 7.090,- in grond en f 5.300,- in de bloembollenkraam. Laatstgenoemd bedrag omvat f 5.890,- voor inkoop van bloembollen en - f 590,- voor de aanwas van de bloembollenkraam (zie bijlage 3).

Evenals vorig jaar is de spreiding in de bruto-investeringen bijzonder groot: 10% van de bedrijven heeft in het geheel niet geïnvesteerd, terwijl daarentegen 24% van de bedrijven zelfs voor f 40.000,- en meer investeerde. Laatstgenoemde bedrijven namen 82% van de totale investeringen van alle 77 deelnemende bedrijven voor hun rekening.

1) Investerings minus desinvesteringen tegen boekwaarde.

De investeringen en beleggingen buiten het bedrijf bedroegen per saldo gemiddeld f 770,-: in woningen werd voor f 1.240,- geïnvesteerd, terwijl de deelnemingen toenamen met f 110,-, de leningen u/g verminderden echter met f 580,-.

De vlottende en liquide middelen namen per bedrijf toe met f 8.190,-. Deze toeneming bedroeg voor de bedrijven op de zandgronden f 9.230,-, voor die op de kleigronden f 3.550,- gemiddeld per bedrijf.

De toeneming van de bezittingen - het totaal van investeringen, beleggingen en de mutaties in de liquide en vlottende middelen (f 46.450,-) minus de afschrijvingen (f 11.690,-) - bedroeg f 34.760,-. Deze bezitsvermeerdering werd gemiddeld voor 28% uit eigen vermogen en voor 72% met vreemd vermogen gefinancierd.

Tabel 3.2 De aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid de Noord	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Invest. in bedrijf					
grond (in expl.)	7.090	8.170	13.080	4.410	2.290
Bedrijfsgebouwen	9.130	8.990	2.040	14.300	9.770
Glasopstanden	4.860	5.570	6.690	4.710	1.730
Verwarmingsinstall.	3.090	3.490	1.610	4.930	1.310
Overige installaties	2.100	2.430	1.410	3.200	660
Machines en werkt.	6.720	6.930	2.820	10.070	5.770
Overige inventaris	2.420	2.430	1.140	3.410	2.360
Plantopstanden	110	130	310	-	-
Bloembollenkraam	5.300	6.270	2.300	9.310	980
Totaal	40.820	44.410	31.400	54.340	24.870
Minus desinvest.	3.330	3.920	7.510	1.160	720
Totaal bruto-invest.	37.490	40.490	23.890	53.180	24.150
Invest. en beleggingen buiten bedrijf	770	-	1.100	- 840	4.200
Mutaties in vlottende middelen	7.960	8.520	3.140	12.620	5.490
Mutaties in liquide middelen	230	710	2.530	- 680	-1.940
Tot.v.investeringen en beleggingen	46.450	49.720	30.660	64.280	31.900

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers van de bloembollen-bedrijven werden gecijferd op f 486.500,-. Hiervan had f 308.100,- (64%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 74.700,- (15%) op deelnemingen en beleggingen incl. woningen - gemiddeld f 72.600,- -, f 55.000,- (11%) vlottende middelen en f 48.700,- (10%) liquide middelen.

In tabel 3.3 is de procentuele samenstelling van de activa tot uitdrukking gebracht. Hieruit blijkt dat de opbouw van de activa tussen de bedrijven op de zandgronden en die op de kleigronden sterk van elkaar afwijkt; op de bedrijven op de zandgronden is b.v. het aandeel van de grond 33% en op de bedrijven op de kleigronden 10% van de totale activa. Dit verschil is enerzijds een gevolg van het feit dat de bedrijven op de zandgronden gemiddeld meer grond (142 are, zie bijlage 1) in eigendom hebben, anderzijds is de verkoopwaarde van de zandgrond 2 à 3 maal zo hoog als die van de kleigrond in Noord-Holland. De liquide middelen (kasgeld, giro, banktegoeden en effecten) van de bedrijven op de zandgronden bedroegen f 44.500,- (9%), van die op de kleigronden f 67.200,- (16%) gemiddeld per bedrijf. Ook de vlottende middelen (veldinventaris, voorraden en vorderingen) zijn op de bedrijven op de kleigronden relatief hoger dan die op de zandgronden. Dit laatste geldt ook voor de deelnemingen en beleggingen.

Tabel 3.3 De procentuele samenstelling van de balans (activa) per 31 december 1974

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid	de Noord	kleigr. van Noord Holland
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Activa	%	%	%	%	%
Grond (in exploitatie)	30	33	31	34	10
Duurzame slijtende produktiemiddelen	20	19	15	22	21
Bloembollenkraam en plantopstanden	14	14	14	14	14
Vlottende middelen	11	11	9	11	16
Liquide middelen	10	9	11	8	16
Deeln.en beleggingen	15	14	20	11	23
Totaal	100	100	100	100	100

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is uitvoerig gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemde vermogen bedroeg voor het gemiddelde bloembollenbedrijf f 123.800,- (w.v. op korte termijn f 20.000,-) dat is 25% van het totale vermogen.

Uit tabel 3.4 blijkt dat 15% van het totaal vermogen - of wel 73% van het vreemde vermogen op lange termijn - door de Rabobanken is verstrekt.

Tabel 3.4 De procentuele samenstelling van de balans (passiva) per 31 december 1974

	Alle be- drij- ven	Alle zandgr. van Nrd en Zuid Holland	Waarvan bloembollenbedrijven op kleigr. gelegen in de Zuid de Noord	Waarvan bloembollenbedrijven op kleigr. gelegen in de Zuid de Noord	Waarvan bloembollenbedrijven op kleigr. gelegen in de Zuid de Noord
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Passiva	%	%	%	%	%
Kort krediet	4	4	3	4	5
Leningen o/g fam.leden	5	5	7	4	4
Leningen o/g en kredieten					
Rabobanken	15	16	13	18	14
Overige leningen o/g	1	1	1	1	1
Totaal vreemd vermogen	25	26	24	27	24
Eigen vermogen	75	74	76	73	76
Totaal	100	100	100	100	100

In tabel 3.5 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in % van het totale vermogen) van de bloembollenteelt vergeleken met die in andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.5 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen)

	Totale vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Glasgroente in Nederland	447.500	32
Snijbloemen in Nederland	535.400	39
Potplanten in Nederland	355.100	29
Groenteteelt open grond 1)	235.500	15
Boomkwekerij Boskoop e.o.	283.200	13
Champignonbedrijven in Nederland	272.700	37
Bloembollenteelt in Noord- en Zuid-Holland	486.500	25

1) in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg

3.4 De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf steeg het eigen vermogen van f 352.280,- per 31 december 1973 1) tot f 362.680,- per 31 december 1974 als gevolg van:

a.	herwaardering van de grond	f 20.070,-
b.	herwaardering van de slijtende duurzame produktiemiddelen	" 7.470,-
c.	herwaardering van de bloembollenkraam	- " 26.990,-
	totaal	f 550,-
d.	besparing	" 7.050,-
e.	boekwinst bij verkoop van duurzame produktiemiddelen	" 2.260,-
f.	investeringsubsidies	" 280,-
g.	erfenissen en/of schenkingen	" 310,-
h.	uitkering van levensverzekering	" 30,-
i.	koersverlies op effecten	- " 80,-
		f 10.400,-

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1973 1)	78,1%
1 januari 1974	78,1%
31 december 1974	74,6%

Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf bedroeg de herwaardering per 1 januari 1974 + f 550,-. De lagere waardering van de bloembollenkraam werd gecompenseerd door de hogere waarderingen van de grond en van de slijtende duurzame produktiemiddelen (zie tabel 3.6). Voor de bedrijven op de kleigronden waren de waardevermeerderingen van de grond en van de slijtende duurzame produktiemiddelen niet voldoende om de lagere waarde van de bloembollenkraam te compenseren.

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974.

In bijlage 12 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf bedroeg de solvabiliteit 75% per 31 december 1974; voor de bedrijven op de zandgronden 74% en voor de kleigronden 76%.

Uit de spreiding blijkt dat 98% van de bedrijven een hogere solvabiliteit had dan 40%, 85% hoger dan 60% en 49% hoger dan 80%.

1) na correctie.

Tabel 3.6 De toename van het eigen vermogen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid	de Noord	kleigr. van Noord Holland
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Eigen vermogen per 31-12-1973	352.280	355.790	297.360	400.430	336.670
Herwaardering van de grond	20.070	23.060	21.750	24.060	6.680
Herwaardering slij- tende duurz.prod.m.	7.470	7.110	5.610	8.260	9.120
Herwaardering v.d. bloembollenkraam	-26.990	-24.300	-15.920	-30.700	-38.940
Eigen vermogen per 1-1-1974	352.830	361.660	308.800	402.050	313.530
Mutaties eigen verm.	9.850	11.760	12.610	11.110	1.370
Eigen vermogen per 31-12-1974	362.680	372.420	321.410	413.160	314.900

Tabel 3.7 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op zandgr. waarvan bedrijven kleigr. van Nrd gelegen in van Noord en Zuid de Zuid de Noord Holland Holland			
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
tot 40	2	1	3	—	6
40 - 60	13	13	8	17	13
60 - 80	36	37	29	43	31
80 - 100	49	49	60	40	50
	100	100	100	100	100

3.6 Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide en vlottende middelen en de betalingsverplichtingen op korte termijn.

Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf was het saldo op 31 december 1974 van aanwezige middelen en verplichtingen op korte termijn f 83.730,-, dat is 60% van de kosten. Voor de bedrijven op de zandgronden was dit saldo f 77.350,-, voor die op de kleigronden f 112.090,- per bedrijf, dat is resp. 56% en 79% van de kosten.

Ofschoon deze saldi op dat tijdstip bepaald niet ongunstig waren, kan op basis hiervan niet worden vastgesteld of deze middelen voldoende waren ter financiering van het oplopende productieproces. Hiervoor zou een liquiditeitsbegroting moeten worden samengesteld.

Tabel 3.8 Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
A. Liquide- en vlottende middelen	103.710	97.150	82.420	108.410	132.880
B. Schulden op korte termijn	19.980	19.800	11.590	26.070	20.790
Saldo (A - B)	83.730	77.350	70.830	82.340	112.090
Idem in % v.d.kosten	60	56	52	59	79

3.7 De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus betalingsverplichtingen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bloembollenbedrijf waren de liquide en vlottende middelen hoger dan de schulden op korte termijn. Uitgedrukt in de jaarkosten bedroeg dit verschil 60%. De spreiding was groot, deze varieerde van -38 tot 261% (liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten). 65% van de bedrijven had een hoger saldo dan 30% van de jaarkosten.

3.8 Bedrijven met een gunstige, matige of ongunstige financiële positie

Ter onderscheiding van de bedrijven naar hun financiële positie zijn de 77 bloembollenbedrijven op basis van twee kengetallen ingedeeld, te weten de solvabiliteit per 31 december 1974 en de gemiddelde rentabiliteit 1) over 1973 en 1974. Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken.

Tabel 3.9 Aantal bedrijven per klasse van solvabiliteit resp. opbrengsten in % van de kosten

Solvabiliteit per 31 decem- ber 1974	Opbrengsten in % van de kosten (gem. over 1973 en '74)						
	tot 70	70-80	80-90	90-100	100- 110	110- 120	120 en meer
20 - 40	1	1	1	-	-	-	-
40 - 60	1	3	2	1	2	1	1
60 - 80	2	6	3	8	5	3	2
80 - 100	2	6	8	9	2	6	1

Dit heeft tot de volgende onderscheidingen geleid:

- a. bedrijven met een relatief gunstige financiële positie 30 bedr. (42%)
- b. bedrijven met een relatief matige financiële positie 28 bedr. (36%)
- c. bedrijven met een relatief ongunstige financiële positie 19 bedr. (22%)

In tabel 3.10 zijn de gemiddelde balansen voor deze drie groepen van bedrijven weergegeven. De verschillen tussen de bedrijven met een gunstige, matige en ongunstige financiële positie zijn groot. Dit komt o.a. tot uitdrukking in de omvang van de liquide middelen, als ook in de mate waarin de bedrijven met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf f 18.000,- gespaard (tabel 3.11), dit in tegenstelling tot de bedrijven met een "ongunstige" positie die gemiddeld een ontsparing hadden van f 6.300,-.

De verschillen in besparingen zijn vooral een gevolg van de verschillen in het gemiddelde inkomen dat op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie ca. 3 maal zo hoog was als op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie. Voornoemd

1) opbrengsten in % van de kosten.

verschil in inkomen is voor het grootste deel ontstaan door een verschil in rentabiliteit maar ook door een verschil in rente-inkomen. De besparing is ook afhankelijk van de omvang van de gezinsbesteding. Deze gezinsbesteding bedroeg voor de bedrijven met een "gunstige" financiële positie f 61.400,- voor die met een "ongunstige" positie f 33.100,-.

De bruto-investering in duurzame produktiemiddelen bedroeg voor de bedrijven met een "gunstige" en een "ongunstige" financiële positie resp. f 56.500,- en f 24.300,-; deze investeringen konden door de eerstgenoemde groep bedrijven voor gemiddeld 69%, door de laatstgenoemde groep met 26% eigen middelen (mutatie eigen vermogen en afschrijvingen) worden gefinancierd.

Tabel 3.10 Balans per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie					
	relatief gunstig		relatief matig		relatief ongunstig	
Aantal bedrijven	30		28		19	
Aantal bedrijven in %	42		36		22	
Activa	x 1.000 gld	%	x 1.000 gld	%	x 1.000 gld	%
Grond(in exploitatie)	174,7	28	100,2	27	157,2	37
Slijtende duurz.prod.m.	131,7	21	62,0	17	84,2	20
Bloemb.kr.en plantopst.	97,0	15	46,7	13	49,7	12
Vlottende middelen	70,0	11	42,4	12	47,4	11
Liquide middelen	77,9	13	39,9	11	7,1	2
Deeln. en beleggingen	76,8	12	71,9	20	75,2	18
Totaal	628,1	100	363,1	100	420,8	100
Passiva						
Kort krediet	20,1	3	22,4	6	15,7	4
Lang krediet	100,7	16	74,1	21	160,1	38
Totaal vreemd vermogen	120,8	19	96,5	27	175,8	42
Eigen vermogen	507,3	81	266,6	73	245,0	58
Totaal	628,1	100	363,1	100	420,8	100
Procentuele verdeling van de bedrijven	%		%		%	
De Zuid	19		50		42	
De Noord	65		30		37	
Kleigronden	16		20		21	
	100		100		100	

Tabel 3.11 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de
aanwending daarvan (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie					
	relatief gunstig		relatief matig		relatief ongunstig	
Aantal bedrijven	30		28		19	
Beschikbaar gekomen:	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
	gld		gld		gld	
Totaal inkomen	79,4	108	34,4	138	26,8	88
Af: gezinsbesteding	61,4	83	31,9	128	33,1	109
Besparing	18,0	25	2,5	10	- 6,3	-21
Overige mutaties in het eigen vermogen	6,0	8	- 0,2	- 1	1,6	5
Totaal mutaties eigen verm.	24,0	33	2,3	9	- 4,7	-16
Afschrijvingen	15,0	20	8,4	34	10,9	36
Totaal eigen financ.midd.	39,0	53	10,7	43	6,2	20
Mutaties vreemd vermogen op korte termijn	1,7	2	- 1,8	- 7	5,3	18
Mutaties vreemd vermogen op lange termijn	32,8	45	16,1	64	18,8	62
Totaal financieringsmidd.	73,5	100	25,0	100	30,3	100
Totaal bruto-investeringen	56,5	77	23,6	94	24,3	80
Investeringen en beleg- gingen buiten bedrijf	0,6	1	- 1,2	- 4	4,3	14
Mutaties in vlottende en liquide middelen	16,4	22	2,6	10	1,7	6
Totaal van investeringen en beleggingen	73,5	100	25,0	100	30,3	100

In tabel 3.12 is de spreiding van de bruto-investering opge-
nomen. 66% van de bedrijven met een "gunstige" financiële positie
had een bruto-investering van minder dan f 40.000,-; van de be-
drijven met een "matige" en een "ongunstige" financiële positie
had resp. 83% en 81% minder dan f 40.000,- geïnvesteerd (bruto).

De bedrijven met extreem hoge bruto-investeringen komen rela-
tief het meest voor in de groep met een "gunstige" financiële
positie. Van deze groep van 30 bedrijven hebben 5 bedrijven met
de hoogste investeringen (12% van de groep) gemiddeld voor
f 293.000,- geïnvesteerd; deze investeringen bepalen voor 62% de
totale bruto-investeringen van de 30 bedrijven. De toename van
het vreemd vermogen bedroeg op deze 5 bedrijven gemiddeld
f 234.000,- per bedrijf.

Tabel 3.12 Spreiding van de bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

		Financiële positie		
		relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven		30	28	19
Investeringsklasse		%	%	%
	tot f 10.000,-	32	62	34
f	10.000,- - " 20.000,-	27	17	41
"	20.000,- - " 40.000,-	7	4	6
"	40.000,- - " 80.000,-	19	11	-
"	80.000,- - " 150.000,-	3	-	19
"	150.000,- - " 250.000,-	2	6	-
	meer dan " 250.000,-	10	-	-
		100	100	100

Uit tabel 3.13 blijkt dat de liquiditeit op korte termijn tussen de drie onderscheiden groepen van bedrijven sterk verschilt.

De bedrijven met een "gunstige" financiële positie hebben gemiddeld f 127.750,- meer aan liquide en vlottende middelen dan betalingsverplichtingen op korte termijn; voor de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie is dit saldo slechts f 38.810,- dat is resp. 74% en 29% van de kosten (zie tabel 3.14)

Tabel 3.13 Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

		Financiële positie		
		relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven		30	28	19
A. Liquide- en vlottende middelen		147.830	82.320	54.540
B. Schulden op korte termijn		20.080	22.390	15.730
Saldo (A - B)		127.750	59.930	38.810
Idem in % van de kosten		74	59	29

Uit de spreiding van voornoemd saldo in % van de kosten blijkt o.a. dat 48% van de bedrijven met een "gunstige" en 5% van de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie, een positief saldo had van liquide- en vlottende middelen minus betalingsverplichtingen op korte termijn dat groter was dan 50% van de jaarkosten.

Tabel 3.14 Spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	30	28	19
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief			
40 - 30% v.d. jaarkosten	-	8	-
30 - 10% v.d. jaarkosten	-	-	-
10 - 0% v.d. jaarkosten	-	1	-
Totaal negatief	-	9	-
Positief			
0 - 10% v.d. jaarkosten	-	-	13
10 - 20% v.d. jaarkosten	-	8	16
20 - 30% v.d. jaarkosten	15	23	34
30 - 40% v.d. jaarkosten	11	15	28
40 - 50% v.d. jaarkosten	26	11	4
50 - 70% v.d. jaarkosten	4	3	-
meer dan 70% v.d. jaark.	44	31	5
Totaal positief	100	91	100
	100	100	100

Onder de bedrijven met overwegend bloembollen, bevinden zich ook bedrijven met opbrengsten van bloemen, vooral in de Zuid (gemiddeld 20% van de opbrengsten).

Bedrijven met bloemen blijken relatief het meest voor te komen in de groep bedrijven met een "ongunstige" financiële positie. In deze groep zijn de opbrengsten van bloemen gemiddeld 19% van de totale opbrengsten, dit in tegenstelling tot de bedrijven met een "gunstige" financiële positie waarvoor dit percentage op 3 werd becijferd. In tabel 3.15 is de spreiding van voornoemde percentages tot uitdrukking gebracht.

Tabel 3.15 Spreiding van de geldelijke opbrengsten van bloemen
in % van de totale opbrengsten

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	30	28	19
Opbrengsten van bloemen in % van totale opbrengsten	3	13	19
	%	%	%
0% bloemen	89	54	52
1% - 20%	8	18	5
20% en meer	3	28	43
	100	100	100

Uit tabel 3.16 blijkt dat de bedrijven met een "gunstige" en een "ongunstige" financiële positie een ondernemersoverschot van gemiddeld 2% resp. -25% van de kosten hadden.

Het eigen vermogen in % van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974 was zowel voor de bedrijven met een "gunstige" als met een "ongunstige" financiële positie 4% lager dan op 1 januari 1974.

De ondernemers van de bedrijven met een "gunstige" en die met een "ongunstige" financiële positie hadden in 1974 een besparing van f 13.090,- resp. -f 4.310,- per ondernemer.

De gezinsbesteding per ondernemer was op de bedrijven met een "gunstige" financiële positie tweemaal zo hoog als op de bedrijven met een "ongunstige" financiële positie.

Tabel 3.16 Diverse kengetallen

	Financiële positie		
	relatief gunstig	relatief matig	relatief ongunstig
Aantal bedrijven	30	28	19
Aantal ondernemers gem.p.bedrijf	1,37	1,20	1,47
Arbeidsbezetting in manjaren	3,66	2,14	2,76
Oppervlakte bloembollen in are 1)	527	272	317
Oppervlakte opengrondsgroente in are	13	8	19
Opbrengsten	175.810	86.400	101.120
Kosten	173.090	102.020	135.450
Ondernemersoverschot	2.720	-15.620	-34.330
Idem in % van de kosten	2	- 15	- 25
Idem 2)	- 2	- 17	- 25
Percentage winstgevende bedrijven	33	7	0
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen per 1-1-1974	85	76	62
Idem per 31-12-1974	81	73	58
Idem per 31-12-1974 2)	83	79	59
Besparing in % van de kosten 2)	11	3	- 3
Toeneming van het eigen vermogen in % van de kosten	14	2	- 4
Idem 2)	13	3	- 2
Toeneming van het vreemd vermogen in % van de kosten	20	14	18
Idem 2)	13	7	14
Boekwaarde van de slijtende duurz. produktiemidd.in % v.d.nieuwwaarde per 1-1-1974 2)	46	38	42
Bruto-investeringen in % v.d.kosten	33	23	18
Idem 2)	24	17	19
Netto-investeringen in % v.d.kosten	24	15	10
Idem 2)	16	9	10
Liquide en vlottende middelen minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten 2)	85	64	30
Totaal inkomen per ondernemer	57.790	28.630	18.180
af: gezinsbesteding per ondernemer	44.700	26.580	22.490
Besparing per ondernemer	13.090	2.050	-4.310

1) inclusief contractteelt

2) ongewogen gemiddelde

Bijlage 1 Grondgebruik over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			kleigr. van Noord Holland
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	de Zuid de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal bedrijven in %	100	82	36	46	18
	are	are	are	are	are
Hyacinten	24	30	40	22	-
Tulpen	175	156	144	166	250
Narcissen	74	91	76	102	-
Krokussen	28	33	5	54	8
Irissen	29	22	-	39	60
Lelies	18	11	-	19	52
Gladiolen	8	7	5	9	11
Overige bloembollen	33	36	17	51	16
Oppervlakte bloembollen 1)	389	386	287	462	397
w.v.contractteelt v.derden	(1)	(-)	(1)	(-)	(4)
Glasteelten	2	2	4	-	3
Bloemen	2	2	4	-	-
Groente en vroege aardappelen	8	2	2	3	35
Overige produkten	5	3	1	3	21
Braakland	27	27	13	38	26
Totaal tuinbouw	433	422	311	506	482
Akkerbouw en grasland	24	23	5	37	32
Verhuurd aan derden	58	32	35	30	172
Erf,blijvende paden,water enz.	54	57	40	69	41
Totaal kadastraal	569	534	391	642	727
w.v.eigendom	366	392	265	489	250

1) inclusief contractteelt

Bijlage 2 Arbeidsbezetting in manjaren over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondernemers per bedrijf	1,33	1,32	1,49	1,19	1,40
Gem.leeftijd v.d.ondernemer	44	44	44	44	42

Arbeidsbezetting in manjaren:					
arbeid van de ondernemer(s)	1,39	1,35	1,52	1,22	1,56
arbeid van de gezinsleden	0,38	0,39	0,20	0,53	0,36
arbeid van vast personeel	0,36	0,37	0,51	0,26	0,31
arbeid van los personeel	0,78	0,65	0,37	0,88	1,34
Totale arbeidsbezetting	2,91	2,76	2,60	2,89	3,57

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Omzet in %	100	81	35	46	19
Geïnvest.verm.per 1-1-1974	392.000	410.000	349.000	456.000	312.000
Kosten					
Afschr.duurz.prod.middelen	10.700	10.970	8.200	13.080	9.490
Afschr.bloembollenkraam	990	990	920	1.050	1.000
Huren en pacht	5.000	3.440	2.840	3.900	11.960
Rente	22.470	23.370	19.120	26.620	18.480
Onderhoud	2.640	2.680	2.460	2.850	2.460
Energiekosten	3.060	3.300	3.980	2.790	1.980
Meststoffen	3.590	3.950	3.860	4.020	1.960
Zaad- plant- en pootgoed	4.390	4.580	7.970	1.980	3.580
Bestrijdingsmiddelen	3.060	3.270	2.400	3.940	2.090
Overige materialen	2.610	2.920	2.440	3.290	1.230
Werd door derden	6.160	6.460	8.380	4.990	4.810
Afleveringskosten	12.540	12.350	10.500	13.760	13.390
Autokosten	2.010	2.130	2.420	1.900	1.490
Arbeid ondernemers	33.700	32.760	36.900	29.600	37.900
Arbeid gezinsleden	7.150	7.330	3.710	10.100	6.330
Arbeid personeel	14.310	13.510	15.510	11.980	17.850
Overige kosten	4.660	4.470	3.910	4.890	5.540
Totaal	139.040	138.480	135.520	140.740	141.540
Minus: subsidie stookolie	30	30	50	20	10
Totaal minus subsidie	139.010	138.450	135.470	140.720	141.530
Opbrengsten					
Bloembollen	103.080	101.890	88.860	111.840	108.420
Aanwas bloembollenkraam	- 590	460	- 1.600	2.040	- 5.270
Bloemen	10.510	11.800	24.610	2.010	4.760
Aanwas bloemen	110	130	310	-	-
Groente	2.790	1.940	470	3.060	6.580
Overige opbrengsten	11.110	11.540	7.860	14.350	9.180
Totaal	127.010	127.760	120.510	133.300	123.670
Ondernemersoverschot	-12.000	-10.690	-14.960	- 7.420	-17.860
Per f 100,- kosten	- 9	- 8	- 11	- 5	- 13
Per f 100,- geïnvest.verm.	- 3	- 3	- 4	- 2	- 6
Arbeidsopbrengst per manjaar	14.830	15.550	15.830	15.310	12.390

- = negatief

Bijlage 4 Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	kleigr. van Noord Holland	
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
meer dan 40	4	4	9	-	4
40 - 30	11	7	17	-	25
30 - 20	19	21	17	24	10
20 - 10	31	33	26	38	21
10 - 0	19	18	8	26	25
Totaal verliesgevend	84	83	77	88	85
Positief					
0 - 10	7	6	6	6	11
10 - 20	7	9	14	4	-
20 - 30	1	1	-	2	2
meer dan 30	1	1	3	-	2
Totaal winstgevend	16	17	23	12	15
	100	100	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-13	-12	-14	-11	-18

Bijlage 5 Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondernemers	111	60	39	21	51
Ondernemersoverschot	-9.010	-8.110	-10.070	-6.240	-12.790
Handenarbeid ondern.	25.300	24.850	24.840	24.860	27.150
Arb.opbr.v.d.ondern.	16.290	16.740	14.770	18.620	14.360
Berekende rente	16.870	17.730	12.870	22.360	13.240
Betaalde min.ontv.rente	5.830	6.250	3.660	8.720	4.050
Saldo	11.040	11.480	9.210	13.640	9.190
Inkomenstoelage	950	910	990	840	1.140
Ondernemersinkomen	28.280	29.130	24.970	33.100	24.690
Handenarbeid gezinsleden	5.360	5.560	2.490	8.490	4.540
Gezinsinkomen uit bedrijf	33.640	34.690	27.460	41.590	29.230
Inkomen buiten bedr.	5.070	4.740	3.780	5.660	6.450
Totaal inkomen	38.710	39.430	31.240	47.250	35.680
Af:gezinsbesteding 1)	33.420	32.720	27.020	38.160	36.370
Besparing	5.290	6.710	4.220	9.090	- 690

Specificatie inkomen buiten bedrijf.

Positief					
Huurwaarde woning(en)	3.160	3.000	3.160	2.840	3.860
Huren buiten bedrijf	20	10	-	30	30
Rente buiten bedrijf	1.190	830	770	890	2.680
Uitkeringen volksverz.	1.700	1.820	830	2.760	1.220
Overige baten	490	470	390	550	550
Totaal positief	6.560	6.130	5.150	7.070	8.340
Negatief					
Afschrijving woning(en)	1.080	1.030	1.060	1.010	1.300
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	270	250	120	360	340
Rente privé-leningen	100	80	170	-	200
Overige lasten	40	30	20	40	50
Totaal negatief	1.490	1.390	1.370	1.410	1.890
Inkomen buiten bedrijf	5.070	4.740	3.780	5.660	6.450

1) Onder de gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen de premie volksverzekeringen en vrijwillige verzekeringen.

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondernemers	111	60	39	21	51
Arbeidsopbrengst v.d.ondernemer	%	%	%	%	%
negatief	17	15	23	8	24
f 0,- - f 5.000,-	6	8	15	-	2
" 5.000,- - " 15.000,-	28	29	14	44	22
" 15.000,- - " 25.000,-	33	34	29	40	30
" 25.000,- - " 40.000,-	9	7	11	3	15
" 40.000,- - " 60.000,-	2	1	2	-	4
" 60.000,- - " 90.000,-	4	4	6	1	3
meer dan " 90.000,-	1	2	-	4	-
	100	100	100	100	100
Ondernemersinkomen v.d.ondernemer	%	%	%	%	%
negatief	5	5	10	-	7
f 0,- - f 5.000,-	1	-	-	-	3
" 5.000,- - " 15.000,-	20	20	36	4	19
" 15.000,- - " 25.000,-	36	40	21	58	21
" 25.000,- - " 40.000,-	22	18	17	20	34
" 40.000,- - " 60.000,-	11	12	10	13	8
" 60.000,- - " 90.000,-	1	-	-	-	8
meer dan " 90.000,-	4	5	6	5	-
	100	100	100	100	100
Totaal inkomen v.d.ondernemer	%	%	%	%	%
negatief	3	3	6	-	5
f 0,- - f 5.000,-	1	-	-	-	3
" 5.000,- - " 15.000,-	9	8	13	3	9
" 15.000,- - " 25.000,-	23	23	40	6	22
" 25.000,- - " 40.000,-	38	41	21	60	27
" 40.000,- - " 60.000,-	12	11	8	14	16
" 60.000,- - " 90.000,-	9	8	6	10	16
meer dan " 90.000,-	5	6	6	7	2
	100	100	100	100	100

Bijlage 7 Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in		kleigr. van Noord Holland
			de Zuid	de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Aantal ondernemers	111	60	39	21	51
Besparingsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
meer dan f 15.000,-	13	9	11	7	28
f 15.000,- - " 5.000,-	7	8	10	6	8
" 5.000,- - " 0,-	26	29	31	27	12
Totaal negatief	46	46	52	40	48
Positief					
f 0,- - f 5.000,-	10	9	8	11	10
" 5.000,- - " 15.000,-	18	18	13	23	15
" 15.000,- - " 25.000,-	16	15	15	15	19
" 25.000,- - " 40.000,-	4	4	2	5	8
meer dan " 40.000,-	6	8	10	6	-
Totaal positief	54	54	48	60	52
	100	100	100	100	100

Bijlage 8 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven		Waarvan bloembollenbedrijven op			
			zandgr. van Nrd en Zd-Holland		waarvan bedrijven gelegen in de Noord de Zuid	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35	
Gezinsinkomen uit bedrijf	44.830	45.740	40.790	49.510	40.800	
Inkomen buiten bedrijf	6.760	6.250	5.610	6.740	9.010	
Totaal inkomen	51.590	51.990	46.400	56.250	49.810	
Af: gezinsbesteding	44.540	43.140	40.130	45.430	50.770	
Besparing	7.050	8.850	6.270	10.820	- 960	
Bij: Investeringssubsidies	280	250	570	-	420	
Erfenissen en/of schenkingen	310	220	170	250	740	
Koersverschillen effecten	- 80	- 90	- 200	-	- 50	
Boekwinsten of -verliezen bij desinvest.	2.260	2.510	5.800	10	1.110	
Uitkering van levensverzekeringen	30	20	-	30	110	
Totaal overige mutaties in het eigen verm.	2.800	2.910	6.340	290	2.330	
Totaal mutaties eigen vermogen	9.850	11.760	12.610	11.110	1.370	
Afschrijving duurz. prod.middelen	10.700	10.970	8.200	13.080	9.490	
Afschrijving bloembollenkraam	990	990	920	1.050	1.000	
Totaal afschrijvingen	11.690	11.960	9.120	14.130	10.490	
Totaal eigen financieringsmiddelen	21.540	23.720	21.730	25.240	11.860	
Mutaties vreemd vermogen						
Te betalen omzet- en loonbelasting	- 660	- 520	670	-1.420	-1.290	
Te betalen kosten	1.800	1.990	1.060	2.710	910	
Te betalen investeringen	- 40	- 360	- 430	- 310	1.380	
Overig kort krediet	110	- 180	310	- 560	1.410	
Totaal op korte termijn	1.210	930	1.610	420	2.410	
Leningen o/g van familieleden	-1.080	-1.420	-3.050	- 170	420	
Leningen o/g van particulieren	200	250	570	-	-	
Kredieten Rabo-bank	4.550	4.480	2.510	5.990	4.840	
Leningen o/g Rabo-bank	18.610	20.000	6.670	30.190	12.430	
Overig lang krediet	1.420	1.760	620	2.610	- 60	
Totaal op lange termijn	23.700	25.070	7.320	38.620	17.630	
Totaal mutaties vreemd vermogen	24.910	26.000	8.930	39.040	20.040	
Totaal financieringsmiddelen	46.450	49.720	30.660	64.280	31.900	
Vermogensvergelijking						
Eigen vermogen per 31-12-1973	352.280	355.790	297.360	400.430	336.670	
Herwaardering	550	5.870	11.440	1.620	- 23.140	
Eigen vermogen per 1-1-1974	352.830	361.660	308.800	402.050	313.530	
Mutaties eigen vermogen	9.850	11.760	12.610	11.110	1.370	
Eigen vermogen per 31-12-1974	362.680	373.420	321.410	413.160	314.900	

Bijlage 9 Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende en liquide middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven					Waarvan bloembollenbedrijven op			
	Aantal bedrijven	77	42	24	18	35	zandgr. van Nrd		kleigr. van
							en Zd-Holland	de Zuid	de Noord
Investeringen in bedrijf:									
Grond (in exploitatie)		7.090	8.170	13.080	4.410	2.290			
Bedrijfsgebouwen		9.130	8.990	2.040	14.300	9.770			
Glasopstanden		4.860	5.570	6.690	4.710	1.730			
Verwarmingsinstallaties		3.090	3.490	1.610	4.930	1.310			
Overige installaties		2.100	2.430	1.410	3.200	660			
Machines en werktuigen		6.720	6.930	2.820	10.070	5.770			
Overige inventaris		2.420	2.430	1.140	3.410	2.360			
Plantopstanden		110	130	310	-	-			
Bloembollenkraam		5.300	6.270	2.300	9.310	980			
Totaal		40.820	44.410	31.400	54.340	24.870			
Minus desinvesteringen		3.330	3.920	7.510	1.160	720			
Totaal bruto-investeringen		37.490	40.490	23.890	53.180	24.150			
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf									
Deelneming veiling e.d.		110	110	200	40	120			
Leningen u/g		-	410	-	30	-1.330			
Woningen (netto-investering)		1.240	300	1.810	-	5.410			
Totaal		770	-	1.100	-	4.200			
Totaal van investeringen en beleggingen		38.260	40.490	24.990	52.340	28.350			
Mutaties in vlottende middelen									
Veldinventaris		6.640	7.270	4.980	9.020	3.830			
Vorraden, vorderingen e.d.		1.320	1.250	-	3.600	1.660			
Totaal		7.960	8.520	3.140	12.620	5.490			
Mutaties in liquide middelen									
Kas, rek.crt., bank en giro		140	120	910	-	170			
Spaarrekening e.d.		-	460	1.320	-	-3.410			
Effecten		340	130	300	-	1.300			
Totaal		230	710	2.530	-	-1.940			
Totaal van investeringen en beleggingen		46.450	49.720	30.660	64.280	31.900			
en mutaties in vlottende en liq.middelen									

	Alle bedrijven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zd-Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid	de Noord	kleigr. van Noord-Holland
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Boekwaarde slijtende duurzame produktie- middelen in % v.d.nieuwwaarde	42	43	34	49	39
Activa					
Duurzame produktiemiddelen					
Grond in exploitatie	143.730	166.970	131.340	194.190	40.350
Bedrijfsgebouwen	32.810	31.400	14.840	44.040	39.080
Glasopstanden	7.270	8.220	12.340	5.060	3.060
Verwarmingsinstallaties	5.720	6.450	5.530	7.160	2.450
Overige installaties	7.370	7.800	4.910	10.010	5.480
Machines en werktuigen	24.300	25.020	12.920	34.270	21.120
Overige inventaris	18.490	18.770	12.990	23.190	17.230
Plantopstanden	110	130	310	-	-
Bloembollenkraam	68.310	70.340	59.070	78.950	59.310
Totaal	308.110	335.100	254.250	396.870	188.080
Vlottende middelen					
Veldinventaris	29.290	30.620	24.930	34.970	23.380
Voorraden, vorderingen e.d.	25.740	22.010	13.720	28.340	42.320
Totaal	55.030	52.630	38.650	63.310	65.700
Liquide middelen					
Kas, rek.crt., bank en giro	8.890	9.010	10.120	8.160	8.330
Spaarrekening e.d.	35.820	32.950	27.750	36.920	48.590
Effecten	3.970	2.560	5.900	20	10.260
Totaal	48.680	44.520	43.770	45.100	67.180
Deelnemingen en beleggingen					
Deelneming veiling e.d.	1.100	1.000	1.760	410	1.580
Leningen u/g	900	950	2.120	60	690
Woningen	72.650	68.180	79.980	59.170	92.480
Overige beleggingen	50	60	130	-	-
Totaal	74.700	70.190	83.990	59.640	94.750
Totaal activa	486.520	502.440	420.660	564.920	415.710
Passiva					
Vreemd vermogen	123.840	129.020	99.250	151.760	100.810
Eigen vermogen	362.680	373.420	321.410	413.160	314.900
Totaal passiva	486.520	502.440	420.660	564.920	415.710
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	75	74	76	73	76

Bijlage 11 Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven		Waarvan bloembollenbedrijven op			
	zandgr. van Nrd en Zd-Holland		waarvan bedrijven gelegen in de Zuid		de Noord	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35	
Kort krediet						
Te betalen omzet- en loonbelasting	6.600	5.880	5.500	6.170	9.800	
Te betalen kosten	6.900	7.150	5.250	8.610	5.770	
Te betalen investeringen	2.470	2.250	440	3.620	3.450	
Overig kort krediet	4.010	4.520	400	7.670	1.770	
Totaal	19.980	19.800	11.590	26.070	20.790	
Lang krediet						
Leningen o/g van familieleden	23.720	25.330	29.810	21.910	16.560	
Leningen o/g van particulieren	1.710	1.670	3.850	-	1.870	
Kredieten Rabo-bank	16.160	15.710	14.780	16.430	18.120	
Leningen o/g Rabo-bank	59.640	63.690	38.380	83.030	41.610	
Overige banken	2.270	2.770	840	4.230	100	
Verzekeringsmaatschappijen	100	30	-	60	400	
Overige kredietinstellingen	260	20	-	30	1.360	
Totaal	103.860	109.220	87.660	125.690	80.020	
Totaal vreemd vermogen	123.840	129.020	99.250	151.760	100.810	
Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen	25	26	24	27	24	

Bijlage 12 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op zandgr. waarvan bedrijven kleigr. van Nrd gelegen in van Noord en Zuid de Zuid de Noord Holland			
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
10 - 20	1	1	3	-	-
20 - 30	-	-	-	-	-
30 - 40	1	-	-	-	6
40 - 50	5	6	8	4	2
50 - 60	8	7	-	13	11
60 - 70	27	28	23	32	21
70 - 80	9	9	6	11	10
80 - 90	17	18	17	19	10
90 - 100	32	31	43	21	40
	100	100	100	100	100
Eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (ongewogen gemiddelde)	76	76	79	74	77

Bijlage 13 Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Veldinventaris	29.290	30.620	24.930	34.970	23.380
Voorraden en vorderingen e.d.	25.740	22.010	13.720	28.340	42.320
Kas, rek.crt.,bank en giro	8.890	9.010	10.120	8.160	8.330
Spaarrekening e.d.	35.820	32.950	27.750	36.920	48.590
Effecten	3.970	2.560	5.900	20	10.260
A Totaal liq.en vl.middelen	103.710	97.150	82.420	108.410	132.880
Te betalen omzet- en loonbel.	6.600	5.880	5.500	6.170	9.800
Te betalen kosten	6.900	7.150	5.250	8.610	5.770
Te betalen investeringen	2.470	2.250	440	3.620	3.450
Overig kort krediet	4.010	4.520	400	7.670	1.770
B Totaal schulden op korte termijn	19.980	19.800	11.590	26.070	20.790
Saldo (A-B)	83.730	77.350	70.830	82.340	112.090
Idem in % van de kosten	60	56	52	59	79

Bijlage 14 Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus betalingsverplichtingen op korte termijn in % van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bloembollenbedrijven op			
		zandgr. van Nrd en Zuid Holland	waarvan bedrijven gelegen in de Zuid de Noord	kleigr. van Noord Holland	
Aantal bedrijven	77	42	24	18	35
Liquiditeitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
50 - 30% v.d.jaarkosten	3	4	-	7	-
30 - 10% v.d.jaarkosten	-	-	-	-	-
10 - 0% v.d.jaarkosten	-	-	-	-	2
Totaal negatief	3	4	-	7	2
Positief					
0 - 10% v.d.jaarkosten	3	3	6	-	4
10 - 30% v.d.jaarkosten	29	33	37	30	11
30 - 50% v.d.jaarkosten	32	34	28	38	21
meer dan 50% v.d.jaarkosten	33	26	29	25	62
Totaal positief	97	96	100	93	98

Bijlage 15 Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8½%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en waarover 3½% is berekend.
Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de verkoopwaarde van de grond, de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris, de plantgoedwaarde van de bloembollenkraam, de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- Vrijwel alle ondernemers van de bedrijven met bloembollen zijn "ondernemer in de zin van de wet op de omzetbelasting", dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De mutaties in de bloembollenkraam - a.g.v. verandering in de hoeveelheid van het plantgoed uit eigen kraam - zijn zowel onder de opbrengsten als onder de investeringen geboekt.
- De mutaties in de veldinventaris zijn onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer;

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1974 ontvangen inkomenstoelagen;
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden;
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf;
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de investerings-subsidie, erfenissen en/of schenkingen, koersverschillen effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen;
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de persoonlijke belastingen en premie volksverzekeringen.

De balans

1. Activa

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met agrarische bestemming). De grond in de Bloembollenstreek is gewaardeerd op f 47.500,- per hectare. Voor de bedrijven in het Noordelijk zandgebied variëren deze waarden van f 30.000,- tot f 47.500,- per hectare. Voor de kleigronden van Noord-Holland van f 13.000,- tot f 15.000,- per hectare.
- Voor de waardering van het plantgoed zijn binnen de voorkomende bollensoorten per cultivar waarderingsnormen verzameld.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen, op verkoopwaarde gewaardeerd.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. Passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.